

“Mapiranje rizika korupcije u sigurnosnom sektoru”

RIZIK KORUPCIJE U OBAVJEŠTAJNOJ SLUŽBI

Pojava korupcije posebna je prijetnja za države u tranziciji, odnosno zemlje u kojima demokratski, institucionalni i vrijednosni sistemi nisu dovoljno razvijeni. Razlog je, što u ovakvim sistemima pravni i politički mehanizmi ne pružaju dovoljne garancije za efikasnu kontrolu vlasti čija se zloupotreba ovlaštenja manifestuje u korupciji. Korupcija narušava vladavinu zakona, podriva povjerenje građana u institucije države, a samim tim i reputaciju države, predstavljajući jedan od oblika kriminala koji je najteže suzbiti.

Specifičnosti sektora sigurnosti leže u tome što ovaj sektor predstavlja posebno pogodan "teren" za koruptivne aktivnosti. Prvenstveno, tajna priroda posla ovaj sektor štiti od unutrašnjeg, a naročito vanjskog nadzora, pa su i preventivne i represivne mjere nedovoljno razvijene. Nadalje, postojeći zakoni nisu precizni i konkretni u dovoljnoj mjeri, ostavljajući time veliki prostor za primjenu diskrecionih ovlaštenja.

Ovome treba dodati i činjenicu da sigurnosni sektor u BiH potroši više od jedne milijarde KM budžetskih sredstava. Preciznije, godišnja izdvajanja za 22 policijske i njima srodne agencije u BiH je oko 650 miliona KM, za sistem odbrane oko

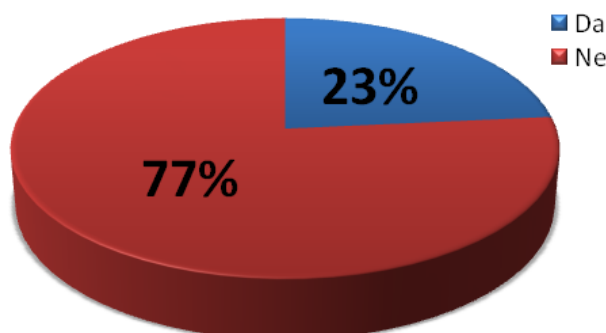
300 miliona, sektor carine/granične policije oko 150 miliona KM, te preko 215 miliona konvertibilnih maraka za pravosudni sektor i oko 36 miliona za obavještajni sektor.

Sektor sigurnosti je specifičan i po tome jer na njemu leži i odgovornost za suzbijanje korupcije, odnosno otkrivanje i procesuiranje koruptivnih djela u društvu. Pravo na korištenje represivnih mjera, odnosno monopol na upotrebu sile i ograničavanje osnovnih ljudskih prava građana prilikom izvršavanja svojih poslova i zadataka, također je značajna osobenost ovog sektora.

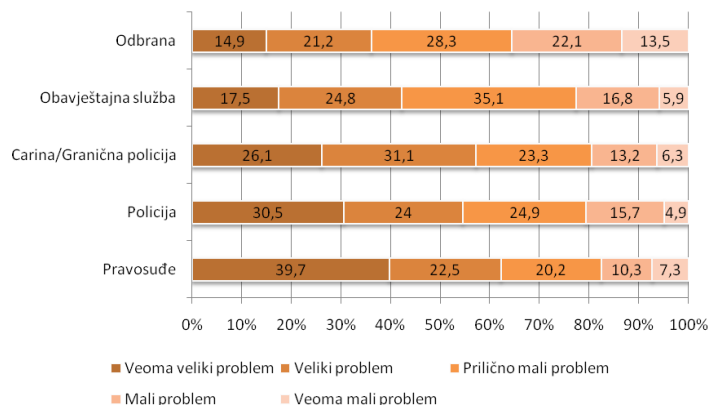
Centar za sigurnosne studije je u periodu od decembra 2014. do marta 2015. godine proveo istraživanje javnog mnijenja o percepciji, stavovima i mišljenju građana o korupciji u sigurnosnom sektoru. Istraživanje je provedeno na uzorku od 1500 ispitanika iz cijele Bosne i Hercegovine. Uzorak odražava zastupljenost ispitanika na osnovu teritorijalnog ustroja BiH i u skladu sa popisom stanovništva iz 1991. godine. Istraživanjem

su obuhvaćene sve relevantne sociodemografske karakteristike za područje cijele BiH. Ispitanici su slučajno odabrani, stratificirani prema regijama i veličini naselja, prema popisu stanovništva iz 1991 godine.

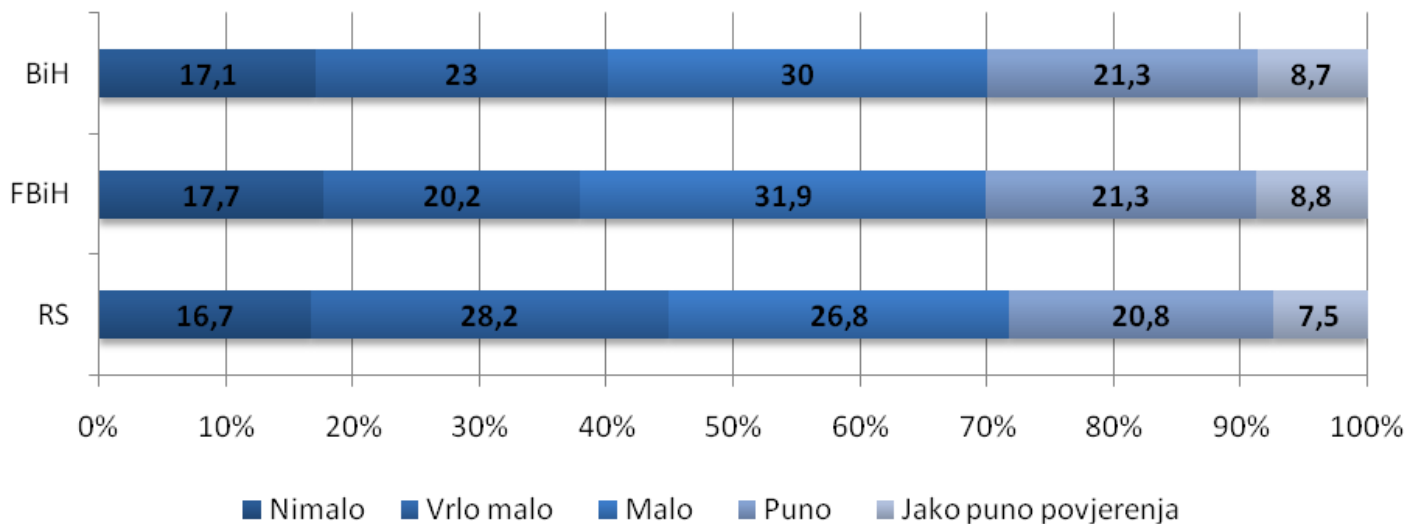
Nadamo se da će stavovi građana dati smjernice institucijama policije u definisanju svojih strategija i pravaca djelovanja za borbu protiv korupcije.

Grafikon 1: Smatrate li da institucije sigurnosti dovoljno čine na pitanjima borbe protiv korupcije?

Grafikon 2: Stavovi građana o stepenu korupcije u sigurnosnom sektoru

Grafikon 3: Stepen povjerenja građana u obavještajnu službu u pogledu borbe protiv korupcije

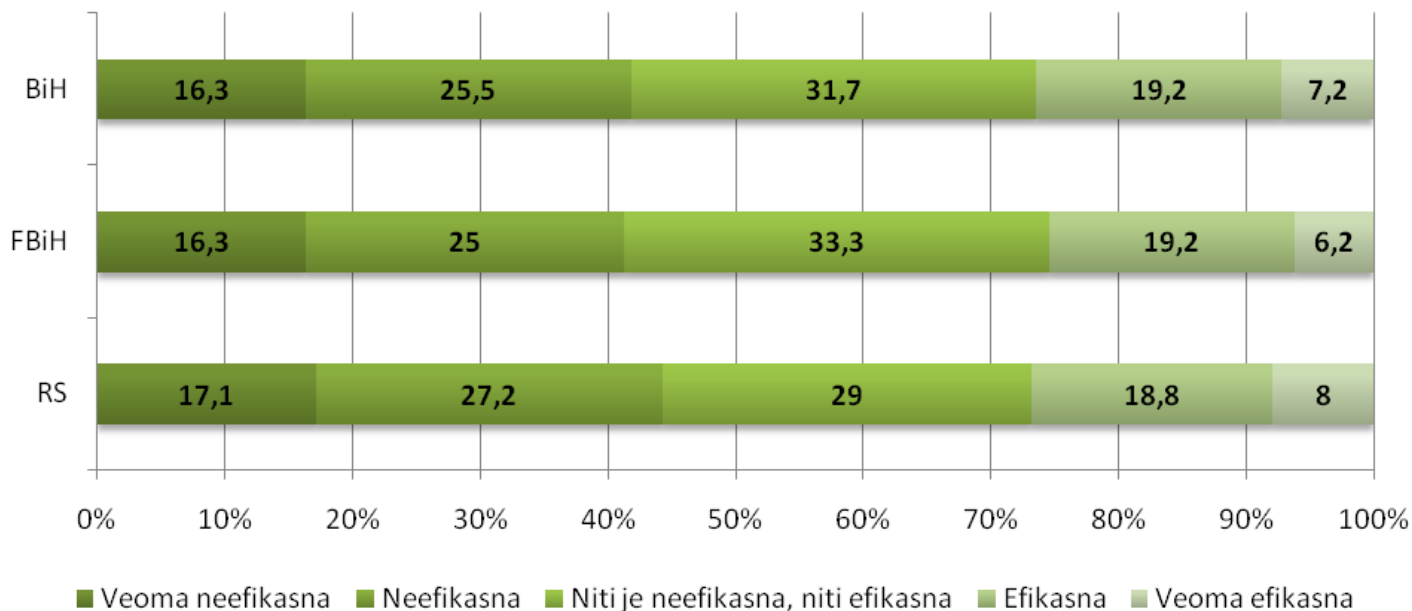
Rezultati istraživanja javnog mnijenja ukazuju na veoma zabrinjavajući podatak po kome 77% ispitanika smatra da institucije sigurnosti ne čine dovoljno po pitanju borbe protiv korupcije (Grafikon 1). Posmatrajući percepciju stepena prisutnosti korupcije u sektoru sigurnosti, ispitanici su mišljenja da je korupcija najmanje zastupljena u sektoru odbrane, potom obavještajnom sektoru i oblasti carine/granične policije, a najprisutnija u oblasti policije i pravosuđa (Grafikon 2).

Na pitanje o stepenu povjerenja u obavještajnu službu u pogledu borbe protiv korupcije, ispitanici su bili relativno neodlučni u stavovima o njihovom osjećaju istinskog opredjeljenja obavještajne agencije da se bori protiv korupcije. Primjetna je manja razlika u stavovima građana u korist iskazivanja nepovjerenja na nivou rezultata za BiH, te nešto izraženije nepovjerenje ispitanika iz entiteta Republika Srpska u odnosu na ispitanike iz entiteta Federacija BiH (Grafikon 3).

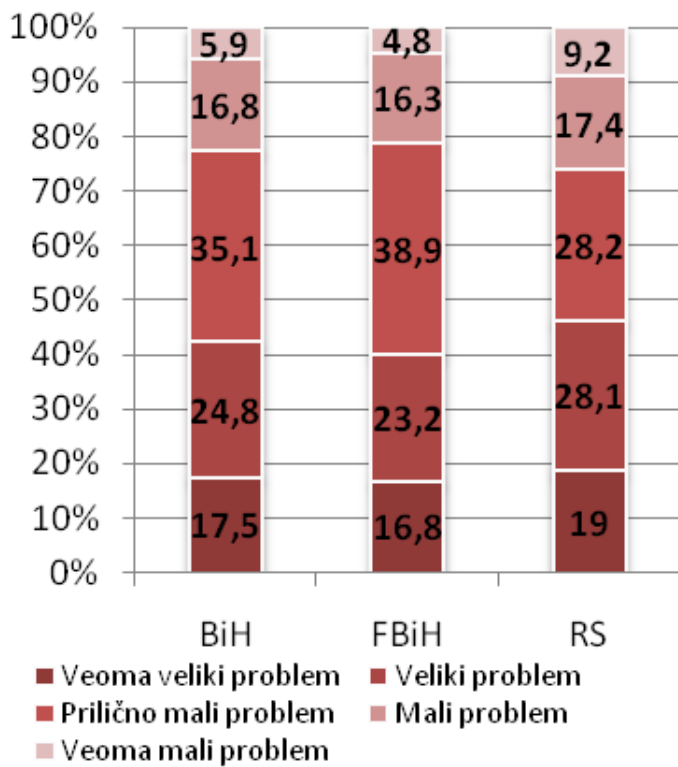
U stavovima koji se odnose na efikasnost obavještajne službe u borbi protiv korupcije, možemo konstatovati da ispitanici smatraju da je obavještajna služba više neefikasna, nego efikasna. Na nivou entiteta postoje neznatne razlike, pa tako više ispitanika u entitetu Republika Srpska smatra da je obavještajna služba više neefikasna nego što smatraju ispitanici iz entiteta Federacija BiH. Među pristalicama stava da je obavještajna služba efikasna, također su najbrojniji ispitanici iz entiteta Republika Srpska. (Grafikon 4).

Percepcija građana je da korupcija ne predstavlja toliko veliki problem unutar obavještajnog sektora, a razlike su donekle primjetne u odgovorima ispitanika po entitetima, gdje su ispitanici iz Republike Srpske iskazali nešto veću zabrinutost od ispitanika iz Federacije BiH (Grafikon 5).

Većina ispitanika smatra da se stepen korupcije nije promijenio u odnosu na period od prije četiri godine, odnosno za vrijeme izbornog mandata prethodne

Grafikon 4: Stavovi građana o efikasnosti obavještajne službe u pogledu borbe protiv korupcije

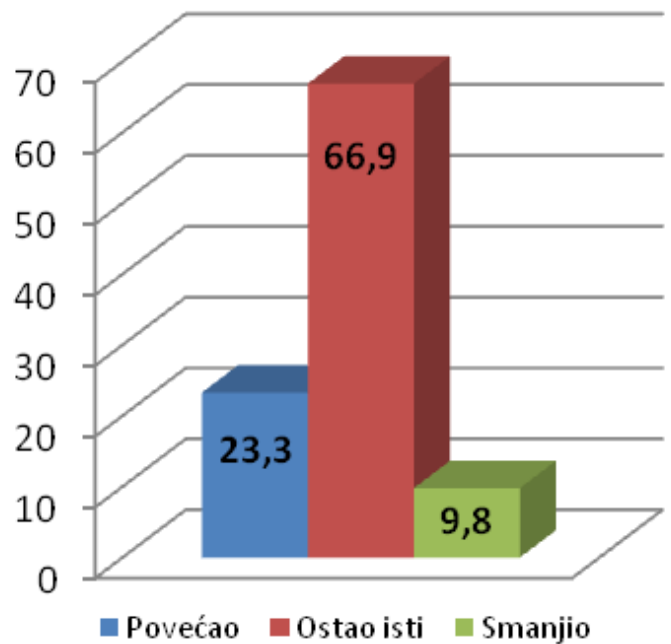

Grafikon 5: Percepcija građana o stepenu korupcije u obavještajnoj službi

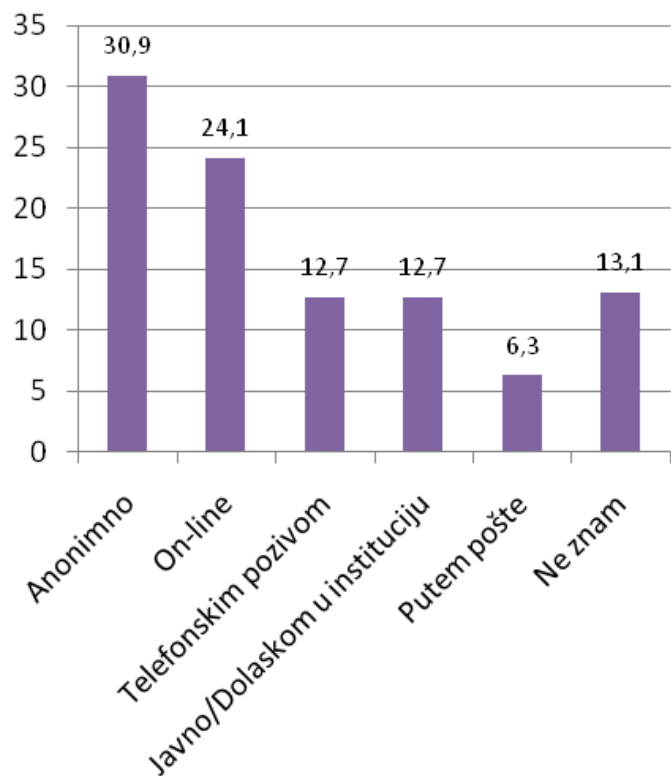
vlasti. Ipak, veoma bitan podatak je i da dvostruko veći broj ispitanika smatra da se stepen korupcije u navedenom periodu povećao, nego broj ispitanika koji smatraju da se opći stepen korupcije u obavještajnoj službi smanjio (Grafikon 6).

U cilju identifikacije mogućih mjesta za pojavu korupcije unutar obavještajnog sektora, rezultati istraživanja pokazuju da ispitanici smatraju da se korupcija najviše dešava prilikom zapošljavanja, zatim prilikom zlouporebe tajnih/osjetljivih informacija, te prilikom poslova javnih nabavki i napredovanja/imenovanja u službi (Grafikon 7).

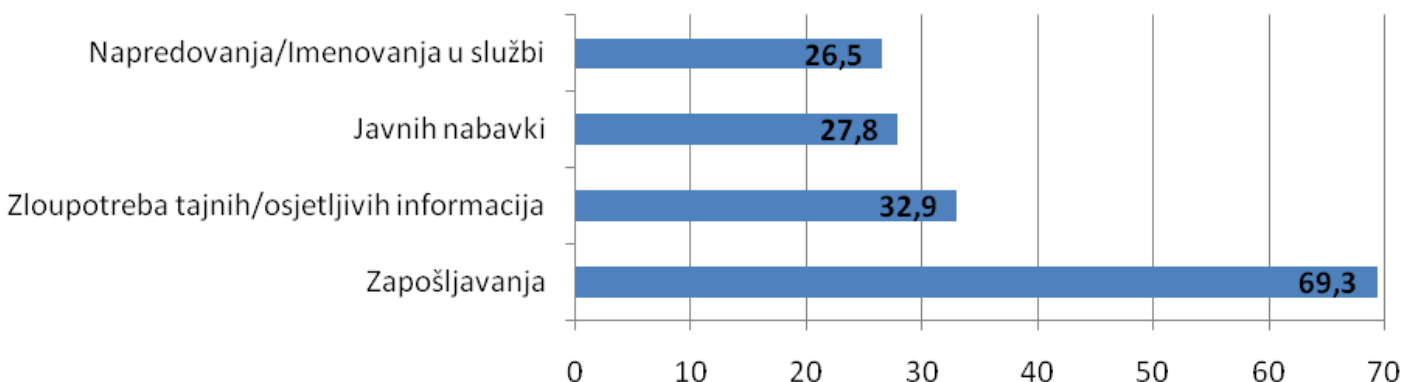
Analizirajući stavove ispitanika o načinu na koji bi prijavili korupciju, nalazi pokazuju da ispitanici preferiraju anonimni način prijave, potom on-line način, te nakon toga prijavu putem telefona ili ličnim dolaskom u instituciju, dok bi jedan broj to najradije učinio putem pošte (Grafikon 8).

Grafikon 6: U poređenju sa periodom od prije četiri godine, da li mislite da se opći stepen korupcije u obavještajnoj službi povećao, ostao isti ili se smanjio?

Grafikon 8: Na koji način biste prijavili korupciju?

Grafikon 7: U okviru obavještajne službe po Vašem mišljenju korupcija se dešava najčešće prilikom ...

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 69. sjednici, održanoj 30. decembra 2009. godine, i na 40. sjednici Doma naroda, održanoj istog dana usvojio je Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije („Službeni glasnik BiH“ broj 103/09).

Zakon je donesen s ciljem prevencije utjecaja korupcije na razvoj demokratije i poštivanja osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i utjecaja na podripanje ekonomskog i privrednog razvoja Bosne i Hercegovine, te svih ostalih oblika utjecaja na društvene vrijednosti, kao i za koordinaciju borbe protiv korupcije.

Prema Zakonu, Agencija je nezavisna i samostalna upravna organizacija, koja za svoj rad odgovara Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. U skladu sa članom 6. stav 3. Zakona o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 116. sjednici, održanoj 09. marta 2010. godine, donijelo Odluku (broj 43/10) kojom je utvrđeno da je sjedište Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije u Istočnom Sarajevu.

O projektu

Projekat “Mapiranje rizika korupcije u sigurnosnom sektoru” je počeo početkom decembra 2013. godine i traje do augusta 2015. godine.

Glavni cilj projekta je prikupiti, analizirati i dostaviti Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, sveobuhvatne i kvalitativne podatke koje će ona koristiti za dalji razvoj strateškog okvira, zatim promicati jedinstvene standarde na smanjenju nivoa korupcije i jačanju povjerenja u institucije vlasti na svim nivoima. Specifični ciljevi projekta su doprinos procesu obuke unutar Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije i institucija sigurnosti; analiza percepcije javnosti u cilju identifikovanja područja u kojima je najviše prisutna korupcija; analiza postojećih zakona i podzakonskih akata sa aspekta izgradnje integriteta; te utvrđivanje rizika i izvora korupcije u sigurnosnim strukturama javne uprave.

Aktivnostima projekta predviđeno je da se podrži implementacija 5 specifičnih mjera Akcionog plana za provedbu Strategije za borbu protiv korupcije koje do sada nisu realizovane.

Projekat finansira
Evropska unija

Kompletno istraživanje objavljeno je na web-stranici Centra za sigurnosne studije (www.css.ba)

Centar za sigurnosne studije - BiH

Centre for Security Studies - BH

Branilaca Sarajeva 13/I
71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel.: +387 33 262 455/456

info@css.ba

Fax.: +387 33 223 250

www.css.ba

Centar za sigurnosne studije (CSS) osnovan je 2001. godine sa sjedištem u Sarajevu. CSS je nezavisni istraživački, obrazovni i trening centar posvećen poticanju dijaloga o sigurnosnim pitanjima, kao i promociji i očuvanju demokratskih struktura i procesa u vanjskoj i sigurnosnoj politici u Bosni i Hercegovini, te u regiji Jugoistočne Evrope.